

Received: 20.05.2022
Accepted: 23.05.2022
Published: 30.06.2022

Roczniki Administracji i Prawa
Annals of The Administration and Law
2022, XXII, z. 2: s. 135-151
ISSN: 1644-9126
DOI: 10.5604/01.3001.0016.0953
<https://rocznikiadministracjiiprawa.publisherspanel.com>

Magdalena Gurdek*
Nr ORCID: 0000-0002-4924-348X

OSIĄGNIĘCIE NAUKOWE ALBO ARTYSTYCZNE STANOWIĄCE ZNACZNY WKŁAD W ROZWÓJ OKREŚLONEJ DYSCYPLINY W ROZUMIENIU USTAWY PRAWO O SZKOLNICTWIE WYŻSZYM I NAUCE

SCIENTIFIC OR ARTISTIC ACHIEVEMENT THAT CONSTITUTES A SIGNIFICANT CONTRIBUTION TO THE DEVELOPMENT OF A SPECIFIC DISCIPLINE WITHIN THE MEANING OF THE ACT ON HIGHER EDUCATION AND SCIENCE

Streszczenie: Warunki nadania stopnia doktora habilitowanego określone zostały w art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Jednym z nich jest posiadanie w dorobku osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny. Ustawodawca wskazał w ust. 1 pkt 2 lit. a, b, c, że co najmniej jedno z tych osiągnięć musi przybrać postać odpowiednio opublikowanej monografii lub cyklu odpowiednio opublikowanych, powiązanych tematycznie artykułów naukowych lub zrealizowanego oryginalnego osiągnięcia projektowego, konstrukcyjnego, technologicznego lub artystycznego. Nie odniósł się natomiast do pozostałych osiągnięć naukowych albo artystycznych. W niniejszym opracowaniu przeprowadzona została dogłębna analiza terminu „osiągnięcie naukowe albo artystyczne” stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny. Legislador bowiem, w przeciwieństwie do poprzednio obowiązujących regulacji, nie zawarł w ustawie, wprost wyrażonej, definicji tego zwrotu.

Słowa kluczowe: osiągnięcie naukowe albo artystyczne, postępowanie habilitacyjne, przesłanki nadania stopnia doktora habilitowanego, ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce

---

* dr hab., prof. WSH; Instytut Nauk Prawnych, Wyższa Szkoła Humanitas. Źródła finansowania publikacji: Wyższa Szkoła Humanitas; e-mail: magdalena.gurdek@humanitas.edu.pl

Summary: The conditions for awarding the degree of habilitated doctor are set out in Art. 219 of the Act of July 20, 2018, Law on Higher Education and Science. One of them is scientific or artistic achievements that make a significant contribution to the development of a specific discipline. The legislator indicated in para. 1 point 2 lit. a, b, c, that at least one of these achievements must take the form of an appropriately published monograph, or a series of properly published, thematically related scientific articles or an original design, construction, technological or artistic achievement. However, he did not refer to other scientific or artistic achievements. In this study, an in-depth analysis of the term 'scientific or artistic achievement' which makes a significant contribution to the development of a specific discipline has been carried out. This is because the legislator, contrary to the previously binding regulations, did not include in the act an explicitly expressed definition of this phrase.

Keywords: scientific or artistic achievement, habilitation proceedings, conditions for awarding the degree of habilitated doctor, the Law on Higher Education and Science

WSTĘP

Artykuł 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce¹ określa warunki nadania stopnia doktora habilitowanego. Jednym z nich, uregulowanym w ust. 1 pkt 2, jest posiadanie w dorobku osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:

a. 1 monografii naukowej wydanej przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub

b. 1 cyklu powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub

c. 1 zrealizowanego oryginalnego osiągnięcia projektowego, konstrukcyjnego, technologicznego lub artystycznego.

W doktrynie można spotkać różne interpretacje tego przepisu. W mojej ocenie użycie w jego treści terminu „osiągnięć naukowych albo artystycznych” w liczbie mnogiej oraz połączenie go ze zwrotem „w tym co najmniej” wskazuje jednak na to, że w aktualnym stanie prawnym warunkiem nadania stopnia doktora habilitowanego jest posiadanie w dorobku (rozumianym jako ogół osiągnięć) co najmniej dwóch osiągnięć naukowych albo artystycznych stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny,

¹ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2022 r., poz. 574); (dalej: ustawa).

z czego co najmniej jednym z nich powinna być odpowiednio opublikowana monografia (...) lub cykl (...) lub osiągnięcie projektowe (...). Dlatego też wykazanie we wniosku habilitacyjnym tylko 1 monografii (...) lub 1 cyklu (...) lub 1 osiągnięcia projektowego (...) to za mało. Za taką interpretacją przemawia bowiem nie tylko wykładnia literalna, ale również historyczna, celowościowa i systemowa².

W niniejszym opracowaniu chciałabym poddać szczegółowej analizie sam termin „osiągnięcie naukowe³ albo artystyczne”. Legislator bowiem, w przeciwieństwie do poprzednio obowiązujących regulacji, nie zawarł w ustawie, wprost wyrażonej, definicji tego zwrotu. A skoro habilitant jest zobowiązany przedstawić we wniosku osiągnięcia naukowe albo artystyczne w liczbie mnogiej (czyli co najmniej dwa), stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, z czego co najmniej jedno ma spełniać wymagania określone w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a, b, c ustawy, to powinien on mieć jasność, jaką formę mogą (lub powinny) przybrać pozostałe jego osiągnięcia. Zadośćuczynienie bowiem przesłance określonej w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy warunkuje wynik oceny, jakiej dokonać mają w postępowaniu habilitacyjnym członkowie komisji, a zwłaszcza treść recenzji sporządzanych przez czterech z nich. W obecnym stanie prawnym ma to bardzo duże znaczenie, zgodnie bowiem z art. 221 ust. 10 ustawy, jeżeli co najmniej dwie recenzje są negatywne, opinia komisji habilitacyjnej w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego nie może być pozytywna. A to z kolei, w myśl art. 221 ust. 12 ustawy skutkuje tym, że podmiot habilitujący odmawia nadania stopnia, w przypadku gdy opinia, o której mowa w ust. 10, jest negatywna⁴. Niewątpliwie więc problem stanowiący przedmiot niniejszych badań jest doniosły nie tylko teoretycznie, ale przede wszystkim praktycznie.

1. W aktualnym stanie prawnym z treści art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy wynika jedynie, że habilitant w całym swoim dorobku (czyli również przeddoktorskim – czego nie było wcześniej) ma posiadać osiągnięcia naukowe albo artystyczne (w liczbie mnogiej, czyli jakiś co najmniej dwuelementowy zbiór) stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, i co najmniej jednym z tych osiągnięć ma być odpowiednio opublikowana monografia lub cykl lub zrealizowane osiągnięcie projektowe (...). Skoro zatem taka monografia, cykl lub osiągnięcie projektowe (...) muszą znaleźć się w zbiorze osiągnięć naukowych albo artystycznych stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, to niewątpliwie same w sobie również takimi osiągnięciami są. W ten sposób prawodawca, mimo że nie zawarł w ustawie definicji terminu „osiągnięcie naukowe

² Szczegółowe rozważania na ten temat prowadzę w opracowaniu pt. *Liczba osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny konieczna do wykazania we wniosku habilitacyjnym*, opublikowanym również z tym numerze „Roczników Administracji i Prawa”.

³ Szerzej na temat cech, jakie powinno posiadać osiągnięcie naukowe, zob. M. Szydło, *Pojęcie nauki i osiągnięć naukowych w postępowaniach awansowych w nauce (uwagi z perspektywy nauk prawnych)*, „Państwo i Prawo” 2022, nr 5, s. 52-67.

⁴ Odrębnego rozważenia wymaga jednak, czy użyty w art. 221 ust. 10 ustawy zwrot „nie może być pozytywna” oznacza, że musi być ona negatywna.

albo artystyczne”, pośrednio wskazał, że takim osiągnięciem może być: odpowiednio opublikowana monografia lub cykl lub osiągnięcie projektowe. A to oznacza, że nic nie stoi na przeszkodzie, aby w zbiorze osiągnięć habilitanta dwa lub więcej osiągnięć było tego typu, np. dwie takie monografie, dwa takie cykle, jeden taki cykl i jedna taka monografia, oczywiście odpowiednio opublikowane. Nie jest to jednak równoznaczne z tym, że nic innego nie może również stanowić osiągnięcia, spełniającego warunki określone w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy. Najważniejsze, by wśród wszystkich osiągnięć stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny (z uwagi na liczbę mnogą co najmniej dwóch) była co najmniej odpowiednio opublikowana 1 monografia lub 1 cykl lub 1 osiągnięcie projektowe (...).

Rodzi się zatem pytanie: skoro wystarczające jest, aby w zbiorze osiągnięć znalazła się 1 taka monografia lub 1 taki cykl lub 1 osiągnięcie projektowe (...), to czym mogą być (co może stanowić) pozostałe osiągnięcia naukowe albo artystyczne (co najmniej jeszcze jedno), które muszą stanowić istotny wkład w rozwój określonej dyscypliny? Aby odpowiedzieć na to pytanie, konieczne jest przeprowadzenie dogłębnej analizy.

2. Jak już wspomniałam powyżej, problem w tym zakresie zrodził się dopiero w aktualnym stanie prawnym. Dopóki ustawodawca posługiwał się pojęciem rozprawy habilitacyjnej, zawsze zamieszczał w ustawie wyjaśnienie (definicję), co mogło ją stanowić. Tak było w ustawie z dnia 31 marca 1965 r. o stopniach naukowych i tytułach naukowych⁵, w ustawie z dnia 12 września 1990 r. o tytule naukowym i stopniach naukowych⁶, a także w ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, w jej pierwotnym jej brzmieniu⁷. W ustawie tej, nawet po nowelizacji⁸ dokonanej w 2011 r.⁹, kiedy to po raz pierwszy pojawiło się pojęcie „osiągnięć naukowych lub artystycznych” w art. 16 ust. 2, prawodawca również definiował je w odniesieniu do pojedynczego takiego osiągnięcia. W myśl tego przepisu stanowić je mogło:

- 1) dzieło opublikowane w całości lub w zasadniczej części, albo jednotematyczny cykl publikacji;
- 2) zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;

⁵ Ustawa z dnia 31 marca 1965 r. o stopniach naukowych i tytułach naukowych (Dz.U. z 1985 r., nr 42, poz. 202).

⁶ Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o tytule naukowym i stopniach naukowych (Dz.U. z 1990 r., nr 65, poz. 386).

⁷ Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65, poz. 595).

⁸ Ustawa z dnia 2003 r. z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2017 r., poz. 1789); (dalej: u.s.n.t.n.).

⁹ Ustawa z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 84, poz. 455).

3) część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia była indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Aby nie przytaczać tych wszystkich regulacji (z roku 1965, 1990 i 2003 w pierwotnym brzmieniu), można – nie wnikając w różnice, jakie zachodziły w poszczególnych aktach prawnych (które z analizowanego punktu widzenia nie mają znaczenia) – ogólnie powiedzieć, że co do zasady każda z tych ustaw wskazywała w 3 punktach lub ustępach, że rozprawę habilitacyjną, a od 2011 r. osiągnięcie naukowe lub artystyczne mogło stanowić:

- 1) dzieło, opublikowane w całości lub zasadniczej części;
- 2) monotematyczny (jednotematyczny) cykl publikacji;
- 3) oryginalne i zrealizowane osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne lub technologiczne;

4) część pracy zbiorowej (czyli wykonywanej przez więcej niż jedną osobę, współautorskiej), jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia było indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Wyraźnego podkreślenia wymaga to, że wymienione przeze mnie osobno w pkt 1 i 2 dwa rodzaje osiągnięć zawsze były we wskazanych aktach prawnych wymieniane łącznie w jednym punkcie lub ustępie, dlatego też powyżej wspomniałam o 3 jednostkach redakcyjnych. Z uwagi na konieczne do przeprowadzenia wnikliwe badania specjalnie rozdzieliłam je, żeby było wyraźnie widać, że osiągnięcie naukowe lub artystyczne (dawniej rozprawa habilitacyjna) mogło przybrać jedną z czterech postaci. W zasadzie jednak postać czwarta to tylko szczególna forma trzech pierwszych postaci. Niestety, ustawodawca, wskazując w punkcie (ustępie) trzecim, że osiągnięciem (wcześniej rozprawą habilitacyjną) może być część pracy zbiorowej, nie wyjaśniał, jak należy rozumieć ten termin. Nie zamieszczał też w tym przepisie odniesienia do uregulowanych w punktach (ustępach) 1 i 2 monografii, cyklu lub osiągnięcia projektowego. Istota jednak tej regulacji wyrażała się w tym, że stanowiące w tamtym czasie osiągnięcie naukowe lub artystyczne (wcześniej rozprawę habilitacyjną) dzieło lub cykl lub osiągnięcie projektowe niekoniecznie musiały być autorskie, mogły być także częścią pracy zbiorowej (współautorskiej), pod warunkiem że opracowanie wydzielonego zagadnienia było indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Istotne jest również i to, że do chwili wejścia w życie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce legislator nie wymagał, aby dzieło lub cykl lub praca zbiorowa były w jakiś szczególny sposób opublikowane. Ponadto w odniesieniu do części pracy zbiorowej w ogóle nie wskazywał, że praca ta ma ukazać się drukiem. Jeżeli jednak miała ona stanowić tylko szczególną formę pozostałych trzech postaci, to wydaje się, że powinna spełniać również ogólne warunki dla nich określone.

Sam zwrot „mogło stanowić” odnoszący się do każdej z postaci rozprawy habilitacyjnej (a później osiągnięcia) interpretowano zaś nie jako zupełną dowolność

– (mogło ale nie musiało), możliwość (ale nie powinność), czy też nie jako przykładowe wskazanie, czym mogło być takie osiągnięcie (dawniej rozprawa habilitacyjna), stanowiące tzw. katalog otwarty, lecz należało go rozumieć w ten sposób, że osiągnięcie naukowe lub artystyczne (dawniej rozprawa habilitacyjna) musiało przybrać jedną z czterech możliwych (ustawowo wskazanych) postaci, i żadnej innej. Był to więc katalog zamknięty. Zwrot „mogło” dawało co prawda możliwość wyboru, ale tylko pomiędzy tymi czterema ustawowo określonymi wariantami. Zatem do roku 2018 przesłanką dopuszczenia do przewodu (a później postępowania) habilitacyjnego było przedstawienie przez habilitanta rozprawy, a od 2011 r. osiągnięć naukowych lub artystycznych¹⁰, które musiały przybrać jedną z czterech wskazanych powyżej postaci i żadnej innej.

Dopiero w ustawie z 2018 r. zupełnie zmieniono konstrukcję przepisów i koncepcję samej regulacji. Wynika to przede wszystkim z tego, że w obecnym stanie prawnym warunkiem nadania stopnia doktora nie jest przedłożenie tylko jednego osiągnięcia naukowego albo artystycznego stanowiącego znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, lecz co najmniej dwóch, z czego wystarczy, że jedno z nich będzie miało szczególny charakter. Otóż dotychczas, zarówno w ustawie z 1965 r., z 1990 r., z 2003 r. w pierwotnym jej brzmieniu, jak i w ustawie z 2003 po nowelizacji z 2011 r. najpierw określano przesłanki dopuszczenia do przewodu (postępowania) habilitacyjnego, a dopiero później, osobno, definiowano samo pojęcie rozprawy habilitacyjnej/osiągnięcia naukowego lub artystycznego stanowiących jedną z wcześniej wspomnianych przesłanek – i tutaj pojawiały się wskazane powyżej 4 możliwe postaci rozprawy/osiągnięcia naukowego lub artystycznego (przypomnę wymieniane przez ustawodawcę w 3 punktach lub ustępach, gdyż łączył on monografię z cyklem w jednej jednostce). W aktualnym stanie prawnym legislator w art. 219 w ust. 1 pkt 1-3 ustawy również wskazuje przesłanki – tym razem już – niedopuszczenia do przewodu czy postępowania habilitacyjnego, a nadania stopnia doktora, z tym że w pkt 2 odnoszącym się do drugiej przesłanki osiągnięć naukowych albo artystycznych stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny (a więc niejako w środku określania przesłanek, a nie po ich zakończeniu), doprecyzowuje w trzech literach (a, b, c), że w zakres tych osiągnięć musi wchodzić co najmniej 1 monografia (która zastąpiła dotychczasowe pojęcie dzieła), lub 1 cykl lub 1 osiągnięcie projektowe. Regulacja ta zamieszczona została – jak dawniej – w trzech osobnych jednostkach redakcyjnych – tym razem literach – ale wskazuje już tylko 3 postaci, z których jedną z nich musi przybrać tylko co najmniej jedno osiągnięcie habilitanta znajdujące się w zbiorze jego osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny. Nie stanowi ona zatem ogólnej definicji osią-

¹⁰ Co prawda już wówczas ustawodawca posługiwał się zwrotem „osiągnięć naukowych lub artystycznych w liczbie mnogiej, ale redakcja tego przepisu w żaden sposób nie wskazywała jakiegokolwiek minimum; szerzej na ten temat zob. M. Gurdek, *Liczba osiągnięć naukowych...*

gnięcia naukowego albo artystycznego. Prawodawca pominął zatem w tym wyliczeniu część pracy zbiorowej. Jednakże nie zrezygnował z niej zupełnie, tylko oderwał ją od pozostałych trzech postaci. Bowiern już w kolejnym ustępie art. 219 ustawy (ust. 2) wskazał, że osiągnięcie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, może stanowić część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego.

3. Przy takiej redakcji art. 219 ustawy od razu nasuwa się pytanie o relację, jaka obecnie zachodzi pomiędzy art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a, b, c, a art. 219 ust. 2 ustawy.

Pod rządami przepisów obowiązujących przed reformą z 2018 r. wszystkie te cztery postaci wskazywane były jako te, które mogła przybrać rozprawa habilitacyjna (a później osiągnięcie naukowe lub artystyczne). Wyliczenia te stanowiły definicję tego pojęcia, wyznaczając w ten sposób katalog zamknięty postaci jakie mogła ona przybrać. W obecnym stanie prawnym regulacja zamieszczona w literach a, b, c nie stanowi – jak dawniej – definicji samego pojęcia „osiągnięcia naukowego albo artystycznego”, czy nawet „osiągnięć naukowych albo artystycznych” w liczbie mnogiej, tylko wskazanie, że w zakres osiągnięć naukowych albo artystycznych stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny wchodzić musi co najmniej jedno takie osiągnięcie, które przybierze postać monografii lub cyklu odpowiednio opublikowanych lub osiągnięcia projektowego. Uregulowania zamieszczone w literach a, b, c, spełniają zatem inną rolę niż punkty lub ustępy w poprzednio obowiązujących regulacjach prawnych, definiujące pojęcie rozprawy habilitacyjnej (później osiągnięcia naukowego lub artystycznego) i ustanawiające katalog zamknięty postaci, jakie mogły one przybrać. Co prawda one również wyznaczają katalog zamknięty, ale już tylko postaci, jakie musi przybrać co najmniej jedno osiągnięcie naukowe albo artystyczne w zbiorze osiągnięć stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, ale nie pozostałe. Nie definiują one zatem samego pojęcia osiągnięcia naukowego albo artystycznego.

W obecnym stanie prawnym jednak, pomimo braku przepisu definiującego w sposób dotychczasowy osiągnięcie naukowe albo artystyczne, z treści art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a, b, c, wnioskować można (o czym już wspominałam), że skoro w zbiorze osiągnięć naukowych albo artystycznych znajdować się musi co najmniej jedna monografia lub jeden cykl odpowiednio opublikowane lub jedno osiągnięcie projektowe, to same w sobie są one niewątpliwie takim osiągnięciem stanowiącym znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny. Są one wyjątkowo cennym osiągnięciem o znacznych walorach merytorycznych. A to z kolei oznacza, że w zbiorze osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, każde takie osiągnięcie może (ale nie musi, poza tym jednym minimalnie wymaganym) przybrać postać takiej monografii lub cyklu lub osiągnięcia projektowego, i tyle. Oczywiście im więcej tego typu, szczególnych osiągnięć w dorobku habilitanta tym lepiej, ustawodawca jednak wymaga co najmniej jednego, spełniającego takie wyma-

gania. Pozostałe osiągnięcia wchodzące w skład zbioru osiągnięć naukowych albo artystycznych stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny nie muszą już przybierać takiej postaci.

Pytanie zatem, czym mogą być? Z uwagi na treść art. 219 ust. 2 ustawy i zamieszczone w nim odwołanie do osiągnięcia, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy, wydaje się, że mogą być częścią pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego. Ale czy rzeczywiście o to chodzi w art. 219 ust. 2 ustawy? A jeżeli tak, to czy te pozostałe osiągnięcia – poza trzema, wcześniej wskazanymi postaciami, wywnioskowanymi z treści art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy – mogą być jeszcze tylko częścią pracy zbiorowej czy też mogą przybrać także inną postać?

Aby udzielić odpowiedzi na tak zadane pytania, należy ustalić, jaka jest rola art. 219 ust. 2 ustawy. Jak rozumieć zamieszczone w art. 219 ust. 2 ustawy odwołanie do osiągnięcia, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 ustawy? Czy chodzi ogólnie o każde osiągnięcie naukowe albo artystyczne, które wchodzi w zbiór takich osiągnięć stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, czy też może ustawodawca chciał w ten sposób uzupełnić zamieszczone w literach a, b, c, wyliczenie postaci, jaką może przybrać to jedno szczególne osiągnięcie, minimalnie wymagane w całym zbiorze osiągnięć, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2. Inaczej mówiąc, czy art. 219 ust. 2 ustawy został wprowadzony po to, żeby pomimo zmienionej konstrukcji tej części regulacji prawnej zachować możliwość przybrania przez to wyjątkowe osiągnięcie (co najmniej jedno) – jak dawniej przez rozprawę habilitacyjną – także formy części pracy zbiorowej?

Przy pierwszym założeniu należałoby dojść do wniosku, że w art. 219 ust. 2 ustawy poprzez odniesienie do osiągnięcia naukowego, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy, zamieszczona została jednak definicja osiągnięcia naukowego albo artystycznego, ale ograniczona tylko do jednej jego postaci – części pracy zbiorowej, a nie jak dawniej wskazująca cztery postacie. Wynikałoby z tego, że inne osiągnięcia stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny mogłyby przybrać tylko postać części pracy zbiorowej. Ten wniosek kłóci się jednak z wnioskiem wypływającym z treści art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a, b, c ustawy, zgodnie z którym każde z osiągnięć może przybrać także postać monografii albo cyklu odpowiednio opublikowanego albo osiągnięcia projektowego, ale nie musi, poza tym jednym minimalnie wymaganym, które musi być monografią lub cyklem odpowiednio opublikowanym albo osiągnięciem projektowym. W związku z czym należałoby stwierdzić, że w obecnym stanie prawnym nie mamy już zamkniętego katalogu osiągnięć stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny. Takim osiągnięciem mogłaby być zatem część pracy zbiorowej, ale również mogłoby ono przybrać inną formę. Ale jaką? Czy mogłaby to być monografia, ale opublikowana niezgodnie z wymogami określonymi w lit. a lub cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych, również opublikowanych niezgodnie z wymaganiami określonymi w lit.

b? A może mógłby to być także cykl powiązanych tematycznie publikacji – zatem nie tylko artykułów¹¹, ale także rozdziałów (lub tylko rozdziałów) opublikowanych w poszczególnych monografiach zbiorowych, które ukazały się, albo i nie, nakładem wydawnictw znajdujących się na liście ministerialnej? A może nawet takie osiągnięcie mógłby stanowić jeden artykuł naukowy, albo kilka (lecz niestanowiących cyklu), albo jeden rozdział w monografii zbiorowej, albo kilka takich rozdziałów (lecz niestanowiących cyklu), ale o znaczeniu przełomowym, tak że on/one, sam/same spełniłyby wymóg znacznego wkładu w rozwój określonej dyscypliny? Na pierwszy rzut oka wydaje się, że na zadane powyżej pytania należy odpowiedź twierdząco.

Przy założeniu, że część pracy zbiorowej odnosi się do ogólnie pojmowanych osiągnięć naukowych albo artystycznych, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy, wnioskować należy, że nie mogłaby ona stanowić wymaganego – wskazanego w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a, b, c ustawy – co najmniej jednego szczególnego osiągnięcia, jakie musi się znaleźć w zbiorze osiągnięć stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny. Z jakichś przecież powodów legislator umieścił ją jednak w innym miejscu (w ust. 2), a nie w kolejnej literze (d) art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy. Wydawać się może, że tym powodem mógł być brak konieczności opublikowania takiej pracy zbiorowej, albo przynajmniej jej części (tej, autorstwa habilitanta) w wydawnictwie lub czasopiśmie znajdującym się na tzw. liście ministerialnej – nie zostało to bowiem wskazane w art. 219 ust. 2 ustawy. A przecież, jak wyraźnie projektodawca wskazał w uzasadnieniu projektu ustawy z 2018 roku, że w nowej regulacji dodano „wymaganie dotyczące posiadania publikacji w wydawnictwach i czasopismach, których wysoki poziom merytoryczny ma znaleźć potwierdzenie przez ich umiejscowienie w wykazach ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki”¹². Zatem osiągnięcia naukowe, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a, b, c, w postaci monografii albo cyklu, spełniające wymagane minimum wśród wszystkich osiągnięć, mają mieć wysoki poziom merytoryczny. Części pracy zbiorowej nie stawia się już takiego wymagania. Dlatego też wydawać by się mogło, że nie może ona stanowić jednej z form osiągnięcia, która spełnia wymóg posiadania w zbiorze osiągnięć naukowych albo artystycznym stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, co najmniej jednego takiego szczególnego, wyjątkowego osiągnięcia. A zatem art. 219 ust. 2 ustawy dookreślałby tylko, czym w ogóle może być osiągnięcie naukowe albo artystyczne – w sumie zupełnie niepotrzebnie, skoro pozostałe osiągnięcia naukowe albo artystyczne mogą przybrać dowolną postać.

¹¹ W ustawie z 1990 i z 2003 r. mowa była o cyklu (ogólnie) publikacji, a nie tylko artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych. Zatem w czasach gdy przesłanką dopuszczenia do przewodu habilitacyjnego albo do postępowania habilitacyjnego była rozprawa habilitacyjna albo osiągnięcia naukowe lub artystyczne stanowiące cykl jednotematyczny, to ustawodawca nie ograniczał jego części składowych do wyłącznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych, ale posługiwał się ogólnym pojęciem publikacji.

¹² Z uzasadnienia projektu ustawy VIII.2446, Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, <https://sip.lex.pl/#/act-project/102597431?pit=2022-08-15&unitId=justification> [dostęp: 20.05.22].

Taki wniosek nasuwa jednak dwa zasadnicze pytania. Po pierwsze, dlaczego ustawodawca zrezygnował z możliwości wykazania części pracy zbiorowej, której habilitant był współautorem, jako tego jednego minimalnie wymaganego osiągnięcia w zbiorze osiągnięć stanowiących wkład w rozwój określonej dyscypliny? Przecież w dawnym stanie prawnym, gdy wymagano od habilitanta tylko jednej rozprawie habilitacyjnej, było to wystarczające, to tym bardziej teraz, gdy zostały zaostrome kryteria nadania stopnia doktora habilitowanego¹³ i ubiegający się o nadanie tego stopnia musi wykazać więcej osiągnięć stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, część pracy zbiorowej mogłaby stanowić to jedno, minimalnie wymagane osiągnięcie, które *de facto* zastępuje dawną rozprawę habilitacyjną.

Po drugie, skoro art. 219 ust. 2 ustawy miałby tylko wskazywać, że osiągnięcie naukowe albo artystyczne może być także częścią pracy zbiorowej, w sytuacji gdy mogłoby ono przybrać dowolną postać, to wprowadzanie go do ustawy byłoby zupełnie zbędne. To stwierdzenie z kolei sugeruje, że cel ustanowienia art. 219 ust. 2 ustawy był chyba jednak inny. Być może ustawodawca, wskazując w tym przepisie, że część pracy zbiorowej (czyli współautorskiej) może stanowić osiągnięcie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, miał jednak na myśli nie każde osiągnięcie stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, a tylko to jedno z koniecznych osiągnięć naukowych wskazanych w literach a, b, c. W związku z tym mogłoby nim być nie tylko autorska monografia, cykl złożony z autorskich artykułów lub autorskie osiągnięcie projektowe, ale także część pracy zbiorowej (współautorskiej), pod warunkiem że możliwe jest wyodrębnienie indywidualnego, merytorycznego udziału tej osoby w powstanie danej pracy, co jest warunkiem dokonania oceny osobistych osiągnięć stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny.

Jeżeli jednak część pracy zbiorowej miałaby stanowić osiągnięcie spełniające wymagania stawiane osiągnięciu będącym minimum w całym zbiorze osiągnięć stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, to dlaczego w art. 219 ust. 2 ustawy nie ma zastrzeżenia, że praca ta musi być opublikowana w odpowiednim wydawnictwie, czasopiśmie lub recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowej znajdujących się na liście ministerialnej? Być może należy to interpretować w ten sposób, że skoro część pracy zbiorowej, o której mowa w art. 219 ust. 2 ustawy, odnosi się do osiągnięcia, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 ustawy, do określonego w lit. a, b, c, a nie do każdego osiągnięcia stanowiącego znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, to dzięki temu wymaganym minimum nie musi

¹³ Zwraca na to uwagę P. Stec, pisząc: „Jak się wydaje, ustawodawca chciał zreformować system tak, żeby oceniać za cały dorobek, a nie za »rozprawę«. W rezultacie jednak stworzył system, którego działanie można przyrównać do próby wbicia okrągłego kołka w kwadratową dziurę. Ustawodawca, mając do wyboru nadanie stopnia na podstawie rozprawy habilitacyjnej albo za dorobek, wybrał trzecią drogę, najmniej oczywistą – przyznawanie stopnia za »osiągnięcia«, wśród których musi być książka lub cykl publikacji oraz »aktywność naukową«. Innymi słowy – za rozprawę, inne publikacje i bliżej niezdefiniowaną aktywność naukową” – P. Stec, *Nowe ścieżki kariery akademickiej – habilitacja 2.0*, „Państwo i Prawo” 2021, nr 7, s. 8-9.

być tylko opublikowana w szczególny sposób cała monografia autorska lub cykl artykułów autorskich lub autorskie osiągnięcie projektowe, ale także tylko część odpowiednio opublikowanej monografii współautorskiej lub cykl odpowiednio opublikowanych artykułów współautorskich (albo częściowo autorskich, a częściowo współautorskich). Dlatego w art. 219 ust. 2 ustawy nie powtórzono już wymogu odpowiedniego opublikowania. Zresztą w uprzednio obowiązującym stanie prawnym ustawodawca również wymagał, żeby monografia i cykl były opublikowane (co prawda bez wskazywania na szczególny sposób tej publikacji), ale takiego warunku nie formułował już w ogóle w do stosunku do części pracy zbiorowej. I to może być uzasadnieniem dla wprowadzonej w roku 2018 zmiany konstrukcji regulacji. Skoro mogąca stanowić rozprawę habilitacyjną (a później osiągnięcie naukowe albo artystyczne) część pracy zbiorowej nie wprowadza tak naprawdę nowej postaci, którą może przybrać osiągnięcie naukowe albo artystyczne (dawniej rozprawa habilitacyjna), tylko wskazuje na dopuszczalną możliwość ograniczenia jej do części pracy zbiorowej (rozumianej jako monografia współautorska, cykl, w którym niektóre artykuły, a nawet wszystkie są współautorskie, część zrealizowanego osiągnięcia projektowego – czyli odnosi się ona do wszystkich trzech wcześniej wskazanych postaci), to słuszne wydaje się wyłączenie jej ze wspólnego wyliczenia i umieszczenie w osobnym ustępie, jako przypadek szczególny odnoszący się wspólnie do wszystkich wcześniej wskazanych postaci. Może w końcu ustawodawca chciał to uporządkować. Jeżeli tak właśnie było, to przepis ten powinien mieć jednak inną redakcję, np. taką: osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a, b, c może stanowić część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego.

Przy takiej interpretacji art. 219 ust. 2 ustawy miałyby poszerzać katalog postaci wymienionych w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a, b, c, co nadal nie jest to równoznaczne z wprowadzeniem zamkniętego katalogu postaci dotyczącego wszystkich osiągnięć naukowych stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, na wzór dotychczasowej definicji rozprawy habilitacyjnej czy później osiągnięcia naukowego. Oznacza ono, w obecnym stanie prawnym, przyjęcie enumeratywnego wyliczenia wskazującego, jaką postać musi przybrać co najmniej jedno osiągnięcie w zbiorze osiągnięć naukowych albo artystycznych stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny. Te postaci osiągnięć wskazane w lit. a, b, c są szczególne, wyjątkowe, o dużym walorze doniosłości (w końcu zastąpić mają dotychczasową rozprawę habilitacyjną, która również mogła przybrać dokładnie takie same postaci, bez nieobowiązującego wówczas wymogu publikacji osiągnięcia w określony sposób), dlatego przynajmniej jedno takie osiągnięcie musi się znaleźć w zbiorze osiągnięć naukowych habilitanta (w liczbie mnogiej, a zatem złożonym z co najmniej dwóch takich osiągnięć), przyjmując postać monografii, cyklu, osiągnięcia projektowego lub części takiej pracy, jeżeli jest ona zbiorowa, a pozostałe osiągnię-

cia (przynajmniej jeszcze jedno) mogą mieć dowolną postać, ale muszą stanowić istotny wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej.

Podsumowując całość dotychczasowych rozważań, można skłonić się ku stwierdzeniu, że legislator specjalnie, właśnie poprzez: przyjęcie w obecnie obowiązującej ustawie odmiennej konstrukcji przepisów, rezygnację w nich z definiowania wprost „osiągnięcia naukowego albo artystycznego” stanowiącego znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, wprowadzenie i połączenie takich pojęć, jak: „dorobek”, „osiągnięcia naukowe albo artystyczne” w liczbie mnogiej oraz „w tym co najmniej” i przy założeniu, że w duchu reformy z 2018 w sposób szczególny należy skupiać się na osiągnięciach naukowych albo artystycznych habilitanta, a nie tylko na ocenie jednego takiego osiągnięcia (jakim kiedyś była rozprawa habilitacyjna), chciał, aby interpretować art. 219 ust. 1 pkt. 2 lit. a, b, c w zw. z art. 219 ust. 2 ustawy w ten sposób, że każde inne osiągnięcie, poza tym jednym, specjalnym, szczególnie wymaganym, może przybrać dowolną formę.

Takie założenie potwierdza sam projektodawca, który w uzasadnieniu projektu ustawy wyraźnie wskazał, że stopień doktora habilitowanego można nadać osobie, która „posiada osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny (rozumiane w **szczególności** jako monografia naukowa wydana przez wydawnictwo z wykazu ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki lub cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych znajdujących się w wykazie ministra, oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne lub też część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem danej osoby (...)¹⁴. Użyty w tej wypowiedzi zwrot „w szczególności” wskazuje na katalog otwarty postaci, jakie może przybrać osiągnięcie naukowe albo artystyczne stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, z tym że szczególnie cenne są te, które przybierają postać tych przytoczonych przez projektodawcę, w tym części pracy zbiorowej, dlatego przynajmniej jedno musi z nich być tego rodzaju, natomiast pozostałe osiągnięcia mogą przybrać już inną formę.

W podobny sposób odnosi się do tej kwestii również Rada Doskonałości Naukowej, która w podręczniku dotyczącym postępowań habilitacyjnych wskazuje, że „warunkiem nadania stopnia doktora jest przedłożenie do oceny co najmniej dwóch osiągnięć, które spełniają kryterium istotnego wkładu w rozwój określonej dyscypliny. Jednocześnie, w ramach przedmiotowych osiągnięć, osoba ubiegająca się o nadanie stopnia doktora habilitowanego musi posiadać co najmniej jedno z następujących osiągnięć:

¹⁴ Z uzasadnienia projektu ustawy VIII.2446, Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, <https://sip.lex.pl/#/act-project/102597431?pit=2022-08-15&unitId=justification> [dostęp: 20.05.2022].

- monografię naukową (...) lub
- 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych (...) lub
- 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe (...).

(...) Przedłożone osiągnięcia mogą stanowić przy tym część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Konieczne zatem jest, w przypadku prac współautorskich, wyodrębnienie indywidualnego, merytorycznego udziału tej osoby w powstanie danej pracy, co jest warunkiem dokonania oceny osobistych osiągnięć stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny. Nie da się przy tym wykluczyć, że określona praca współautorska będzie stanowiła podstawę ubiegania się o dany awans naukowy przez wszystkich jej współautorów¹⁵.

Jak widać, Rada Doskonałości Naukowej również stoi na stanowisku, że przywołana w art. 219 ust. 2 ustawy część pracy zbiorowej stanowi szczególną formę trzech wcześniej wskazanych w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a, b, c ustawy możliwych postaci, którą przybrać musi co najmniej jedno osiągnięcie naukowe albo artystyczne w całym zbiorze osiągnięć habilitanta stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny.

4. Nie wszyscy jednak tak interpretują art. 291 ust. 1 pkt 2 ustawy. Zdaniem niektórych bowiem przy założeniu konieczności przedstawienia zbioru osiągnięć naukowych albo artystycznych, rozumianego jako co najmniej dwa osiągnięcia (a nie jedno), musiałyby one wszystkie przybrać taką szczególną postać, o której mowa w lit. a, b, c ewentualnie postać części takiej pracy zbiorowej, o której mowa w art. 219 ust. 2 ustawy, ale żadnej innej. Traktują oni zatem wyliczenie zawarte w lit. a, b, c jak dawną definicję rozprawy habilitacyjnej albo osiągnięcia zamieszczaną w poprzednio obowiązujących aktach prawnych, wskazującą katalog zamknięty osiągnięć naukowych albo artystycznych stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny. P. Grzebyk zwraca na przykład uwagę na to, że „użycie liczby mnogiej dość często jest interpretowane przez habilitantów jako wymóg przedstawienia kilku osiągnięć, należy zatem przykładowo przedstawić nie tylko monografię, ale i cykl artykułów”¹⁶.

P. Stec z kolei wskazuje, że „gdyby interpretować przepis ustawy dosłownie, od habilitanta wymagano by co najmniej dwóch osiągnięć: książki lub [pisownia oryginalna – przyp. M.G.] cyklu. Jeśli ustawodawca jest racjonalny, co zakładamy, tak ustalone reguły uzyskania stopnia *de facto* doprowadzą do przesunięcia wieku habilitantów w górę (...). Zasady ewaluacji wymagają, aby pracownik publikował jeden punktowany tekst rocznie, czyli w okresie 8 lat (taki czas na habilitację prze-

¹⁵ Rada Doskonałości Naukowej, *Poradnik. Postępowania dotyczące nadawania stopnia doktora habilitowanego*, <https://www.rdn.gov.pl/dl/210/attachment/fe661d/ Poradnik%20habilitacja.pdf>, s. 12-14 [dostęp: 20.05.2022].

¹⁶ P. Grzebyk, *Warunki uzyskania stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie nauki prawne*, „Państwo i Prawo” 2022, nr 5, s. 74.

widywały przepisy poprzednio obowiązujące, a ustawa 2.0 ma przyspieszać uzyskanie samodzielności, więc termin ten można traktować jako maksymalny) dorobek młodego doktora po uzyskaniu stopnia będzie wynosił jakieś osiem tekstów. Zważywszy, że część z nich będzie jeszcze powiązana z doktoratem, uczony taki w najlepszym razie będzie miał jedno osiągnięcie (książkę lub cykl publikacji) i być może kilka publikacji powiązanych z rozprawą doktorską. Praktyka stosowania przepisów pokaże, czy dorobek, na który składa się garstka tekstów opublikowanych po doktoracie, doktorat i publikacje wymagane do otwarcia przewodu doktorskiego, będzie wystarczał do uzyskania stopnia. Dotychczas, zwłaszcza w naukach humanistycznych i społecznych, habilitacje z dorobkiem »sztuk osiem« należały do rzadkości¹⁷.

Odnosząc się do tej wypowiedzi, chciałabym zwrócić uwagę na to, że skoro Autor wskazuje, że wymagano by od habilitanta co najmniej dwóch osiągnięć, to powinno być książki i cyklu, a nie jak wskazał – „książki lub cyklu”, ale być może miał on coś innego na myśli. Świadczyć może o tym na przykład dalsza część wypowiedzi, w której Autor konstatuje, że habilitant – przy założeniu, że będzie się przygotowywać do habilitacji przez osiem lat, w najlepszym razie będzie miał jedno osiągnięcie (książkę lub cykl publikacji) i być może kilka publikacji powiązanych z rozprawą doktorską. A to, jak wskazuje dotychczasowa praktyka, zdecydowanie za mało do uzyskania stopnia¹⁸. Wydaje się więc, że jednak zdaniem tego Autora wystarczy książka lub cykl i inne publikacje. Zastanawiać może tylko to, dlaczego zakłada on, że badacz będzie ograniczał się w swojej pracy tylko do tego co naukowcowi wolno wykazać podczas dokonywanej cyklicznie parametryzacji. Przecież to wcale nie ogranicza go w uprawianiu nauki. Założeniem tego rozwiązania jest tylko to, że do okresowej oceny uczelni należy zgłosić cztery najwyższej punktowane publikacje. Nie oznacza to jednak zakazu publikowania w okresie tych czterech lat większej ilości tekstów.

PODSUMOWANIE

Podsumowując całość rozważań, stwierdzić należy, że konieczne do nadania stopnia doktora habilitowanego osiągnięcia naukowe albo artystyczne stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny mogą przybrać dowolną formę, poza co najmniej jednym z nich, które powinno być odpowiednio opublikowaną monografią lub cyklem odpowiednio opublikowanych artykułów naukowych lub zrealizowanym oryginalnym osiągnięciem projektowym, konstrukcyjnym, technologicznym lub artystycznym lub częścią takich prac, jeżeli są one zbiorowe. W ten sposób ustawodawca stawia habilitantowi wyższe wymagania niż dotychczas, co jest zgodne z ogólnym duchem całej reformy z 2018 r., która kładzie szczególny nacisk na jakość badań nauko-

¹⁷ P. Stec, *Nowe ścieżki...*, s. 8-9.

¹⁸ Z tym wnioskiem należy się w pełni zgodzić.

wych i ich wyniki. Z dogłębnej analizy art. 219 ust. 1 pkt 2 oraz art. 219 ust. 2 ustawy wynika, że w aktualnym stanie prawnym nie mamy już do czynienia z definicją osiągnięcia naukowego albo artystycznego, a jedynie z wyczerpującym wskazaniem, czym powinno być co najmniej jedno osiągnięcie habilitanta w całym zbiorze jego osiągnięć stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, ale nie wszystkie, nawet jeżeli w zbiorze tym znajdują się tylko dwa takie osiągnięcia. Dotychczasowe przyzwyczajenia podsuwają niejednokrotnie złe skojarzenia, jakoby w chwili obecnej w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a, b, c i art. 219 ust. 2 ustawy zawarta była nadal definicja osiągnięcia naukowego albo artystycznego – tak jak pod rządami uprzednio obowiązujących regulacji – w związku z czym każde osiągnięcie stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny powinno przybierać taką postać.

Dobrze byłoby jednak, żeby przepisy były jednoznaczne i nie wywoływały wątpliwości, tak aby i habilitant, i oceniający go w postępowaniu członkowie komisji habilitacyjnej dokładnie wiedzieli, jakie wymagania stawia ustawa. Zmiany, jakie zostały wprowadzone ustawą z 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, są jednak na tyle istotne i zmieniające dotychczasowe regulacje, że należy je przyjąć i się do nich stosować, a nie bazować na domysłach czy dotychczasowych doświadczeniach. Sprawa jest na tyle poważna, istotna i doniosła, że nie powinna wywoływać jakichkolwiek wątpliwości. Co prawda ustawodawca pozostawia sporo swobody uczelniom, które mogą korzystać ze swojej autonomii, ale jedynie w zakresie regulowania samego przebiegu postępowania, a nie przesłanek materialnoprawnych nadania stopnia doktora habilitowanego¹⁹. Dlatego też należy postulować, by art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy miał następujące brzmienie: „posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, przy czym przynajmniej jedno z nich powinno być:

a) monografią naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub

¹⁹ Zwraca na to uwagę D.P. Kała, pisząc: „Należy zgodzić się z poglądem wyrażonym zgodnie w doktrynie prawa, że aktualne przesłanki nadania habilitacji zostały określone wyłącznie na poziomie ustawowym. Nie ma możliwości dookreślenia (skonkretyzowania) tych przesłanek na mocy rozporządzenia wykonawczego do ustawy czy na mocy prawa wewnętrznego uczelni (uchwały, regulaminy senatu, rad naukowych czy rad dyscyplin). Senat albo rada naukowa może określić na mocy art. 221 ust. 14 u.p.s.w.n. wyłącznie tryb postępowania w sprawie nadania habilitacji, zasady ustalania opłat za postępowanie, sposób wyznaczania członków komisji habilitacyjnej” – D.P. Kała, *Ogólne przesłanki nadania stopnia doktora habilitowanego*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2021, Rok LXXXIII, z. 1, s. 231. Na ten temat zob. też: K. Ślęzak [w:] K. Baran (red.), *Akademickie prawo zatrudnienia. Komentarz*, Warszawa 2020, s. 394; H. Izdebski, *Komentarz do art. 219*, [w:] H. Izdebski, J.M. Zieliński (red.), *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. Komentarz, Warszawa 2019, s. 351; K. Ślęzak, *Przesłanki nadawania stopnia doktora, doktora habilitowanego oraz tytułu profesora a model awansów naukowych w świetle ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, „Nauka” 2020, nr 2, s. 74; T. Jędrzejewski [w:] J. Woźnicki (red.), *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. Komentarz, Warszawa 2019, s. 575.

b) cyklem powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowym lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub

c) zrealizowanym oryginalnym osiągnięciem projektowym, konstrukcyjnym, technologicznym lub artystycznym, lub

d) częścią pracy zbiorowej przybierającej jedną z form wskazanych w lit. a, b, c.

Być może dla lepszej przejrzystości tego uregulowania należałoby jeszcze dodać, że reszta osiągnięć stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny może przybrać już dowolną postać.

Bibliografia

Literatura

Grzebyk P., *Warunki uzyskania stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie nauki prawne*, „Państwo i Prawo” 2022, nr 5.

Gurdek M., *Liczba osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, konieczna do wykazania we wniosku habilitacyjnym*, opublikowanym również w tym numerze „Roczników Administracji i Prawa”.

Izdebski H., Zieliński J.M. (red.), *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, Warszawa 2019.

Jędrzejewski T. [w:] J. Woźnicki (red.), *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, Warszawa 2019.

Kała D.P., *Ogólne przesłanki nadania stopnia doktora habilitowanego*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2021, Rok LXXXIII, z. 1.

Stec P., *Nowe ścieżki kariery akademickiej – habilitacja 2.0*, „Państwo i Prawo” 2021, nr 7.

Szydło M., *Pojęcie nauki i osiągnięć naukowych w postępowaniach awansowych w nauce (uwagi z perspektywy nauk prawnych)*, „Państwo i Prawo” 2022, nr 5.

Ślebzak K. [w:] K. Baran (red.), *Akademickie prawo zatrudnienia. Komentarz*, Warszawa 2020.

Ślebzak K., *Przesłanki nadawania stopnia doktora, doktora habilitowanego oraz tytułu profesora a model awansów naukowych w świetle ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, „Nauka” 2020, nr 2.

Akty normatywne

Ustawa z dnia 31 marca 1965 r. o stopniach naukowych i tytułach naukowych (Dz.U. z 1985 r., nr 42, poz. 202).

Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o tytule naukowym i stopniach naukowych, (Dz.U. z 1990 r., nr 65, poz. 386).

Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2017 r., poz. 1789).

Ustawa z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 84, poz. 455).

Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2022 r., poz. 574).

Netografia

Rada Doskonałości Naukowej, *Poradnik. Postępowania dotyczące nadawania stopnia doktora habilitowanego*, <https://www.rdn.gov.pl/dl/210/attachment/fe661d/Poradnik%20habilitacja.pdf>. Z uzasadnienia projektu ustawy VIII.2446, Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, <https://sip.lex.pl/#/act-project/102597431?pit=2022-08-15&unitId=justification>.